

Gondolatok a vaktesztekről

Az iskolai vaktesztek története, ha nem tévedek, 2014 telén indult. Akkori osztályom egyik tanulójának egy megjegyzése adta az ötletet. Kifejtette egy alkalommal, hogy szerinte mely ketchup-fajták a jók (összesen kettőt nevezett meg), a többi szerinte ehetetlen. A kijelentés hatására fogalmazódott meg bennem, hogy érdemes lenne próba elé állítani, vajon egy vakteszten meg tudná-e különböztetni az általa finomnak tartott márkás ketchupöket a többitől vagy sem? És innen már csak egy lépés volt megfogalmazni az iskolai vaktesztek ötletét.

Az ötlettől a megvalósulásig azért eltelt egy kis idő. Korábbi osztályom már el is ballagott közben, így új osztályomra hárult a vaktesztek beindításának terhe, miután javaslatomra elvállalták azt. A siker nyomán immár harmadik éve készít az 9. a (3. a) vaktesztek az iskola tanulói és tanárai aktív segítségével. Tesztel(tet)tük a [kólákat](#), a [nutellákat](#) és a [narancsleveket](#). Határozottan állíthatjuk, nemcsak érdekes, de releváns eredmények is születtek. Míg az interneten megtalálható tesztek jelentős részénél alig 5-6, esetleg 10-12 ember kóstol, addig a Toldyban jó esetben akár közel 50 is.

Emellett pedig közben sokat tanultak a résztvevők (kóstolók és szervezők egyaránt). Tanulságos mindenekelőtt a folyamat megszervezése. Az első alkalommal eltartott egy ideig, mire mindent végiggondoltunk és kitaláltunk, azóta viszont már egyre inkább csak a megszokott „rutin” mentén kell haladni, illetve adott esetben egy-egy új elemet beilleszteni.

Egy vakteszt megszervezése az alább következő lépésekből (és megoldandó nehézségekből) áll.

- A kóstoltatandó termék kiválasztása.
- A teszten szereplő termékek számnak meghatározása, összefüggésben
- a tesztre bekerülő termékek márkájának meghatározásával.
- Mivel a vaktesztet hagyományosan a TDN hetén rendezzük, meg kell találni a helyét a programban együttműködésben az iskolavezetéssel, valamint a többi programot szervező tanárral és diákkal (első alkalommal egy időpontra került a vakteszt egy nagyobb, és sok diák számára kötelező programmal, ami jelentősen csökkentette a résztvevők számát).
- A termékek beszerzése. Itt a következő nehézségek merülnek fel:
 - némi nehézséget jelent a súly (kb. 20 liter narancslé pl.);

- oda kell figyelni a számlák elkészítésére, hogy a költségeket el tudjuk számolni a Toldy Ferenc Alapítvány felé;
 - a beszerzés folyamata sem egyszerű (rendszerint több boltba kell elmenni a termékekért);
 - biztosítani kell, hogy a termékek mind megérkezzenek az iskolába, a kellő időben (és csak akkor), és közben a teszt egyetlen kóstolója se láthassa meg azokat.
 - Mindezekért eddig a szervező tanárra hárult ez a feladat. A diákok idővel szerencsére egyre inkább bevonhatók ebbe a feladatba is, ami beszerzés problémáinak egy részét önmagában is megoldja.
- A szükséges eszközök beszerzése, illetve biztosítása (külön kancsót például nem szükséges vásárolni a tesztekhez, elég, ha néhányan hoznak otthonról).
 - A rendezvény „marketingje”, hogy minél többen vehessenek részt rajta. Ezt a jövőben tovább kell erősíteni: legutóbb hiába jeleztük az iskola hirdetőfelületein a környezetvédelem érdekében, hogy mindenki hozzon saját poharat, ezt sokan mégis elmulasztották, majd a büféből szereztek egyszer használatos műanyagpoharat. Megoldás: a következő alkalommal az osztályfőnököket is bevonjuk a diákok tájékoztatásába.
 - A tesztelőlapok elkészítése.
 - Feladatok kiosztása.
 - A teszten megfelelő körülményeinek biztosítása (padok elrendezése, tartalékpoharak, tollak, higiénia stb.)
 - A lebonyolítás.
 - Végül a takarítás.

A teszt után következhet az adatok feldolgozása, elemzése, majd publikálása. Az első vakteszt után magam végeztem az adatok kigyűjtését és értékelését, és a teszt ismertetését is én írtam meg. A második vakteszt után az ismertetés megírását már az osztály egyik tanulóval közösen írtuk, harmadszorra pedig már az adatokkal is diákok foglalkoztak, és a szövegírásba is csak kismértékben kellett besegítenem. Ily módon a tesztek a tanulók önálló munkáját is erősítik.

A résztvevők-szervezők a következő területeken fejlődhetnek.

- Élelmiszerbiztonság, higiénia.
- Közvetetten a környezettudatosságot is erősíti.

- A tudományos gondolkodást segíti, hiszen a következő területeken gazdagodnak a folyamat során:
 - egy teszt vagy kísérlet hitelességének biztosítása milyen feltételek biztosításával érhető el;
 - tényekre alapozzuk következtetéseinket;
 - adatgyűjtési módszerek megismerése;
 - adatelemzése, következtetések levonása a hibás adatok kiszűrése;
 - összefüggések levonása (pl. összetevők listája, az ár és a minőség között; a résztvevők száma és az eredmények relevanciája között);
 - a pszichológiai tényezők (pl. marketing hatása, márka ismerete) felismerése az érzékelésben.

Össességében a tesztek számos szempontból jártak pozitív hatásokkal, és a jövőben is érdemes lesz újabbakat szervezni.